

**Anexa nr. II la Ordinul Ministrului Educației nr. 3702/21.04.2021
MINISTERUL EDUCAȚIEI**

**Programa școlară
pentru disciplina**

EDUCAȚIE SOCIALĂ

**Învățământ special
Clasele a V-a - a VIII-a
Dizabilități intelectuale ușoare și moderate**

București, 2021

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina Educație socială reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a V-a - a VIII-a din învățământul gimnazial special. Disciplina este prevăzută în planul-cadru pentru învățământ special, aprobat prin **Ordinul nr. 3622/27.04.2018 privind aprobarea Planurilor - cadru pentru invatamant special**, în aria curriculară Om și societate, dizabilități intelectuale ușoare și moderate, având alocată 1 oră/săptămână, pe durata fiecăruia dintre cei patru ani școlari.

În cadrul disciplinei **Educație socială** sunt studiate: la clasa a V-a - **Gândire critică și drepturile copilului**, la clasa a VI-a - **Educație interculturală**, la clasa a VII-a - **Educație pentru cetățenie democratică**, la clasa a VIII-a - **Educație economico-financiară**.

Programa disciplinei **Educație socială** continuă aplicarea modelului de proiectare curriculară centrat pe competențe, utilizat și la nivelul învățământului de masă. Modelul de proiectare curriculară corespunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a abilităților în situații noi. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

Prezenta programă școlară vizează competențele din profilul de formare al absolventului de clasa a VIII-a, contribuind la formarea progresivă a competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți; această contribuție vizează atât susținerea nemijlocită a competențelor sociale și civice și a competenței cheie spirit de inițiativă și antreprenoriat, cât și sensibilizarea cu privire la celelalte competențe cheie.

Structura programei școlare include, următoarele elemente:

- Nota de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studiul unei discipline în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul formării competențelor la elevi. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei școlare și proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește formarea competențelor la elevi.

Sugestiile metodologice includ recomandări referitoare la proiectarea didactică, la strategiile didactice care contribuie predominant la realizarea competențelor, precum și elemente de evaluare. Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic (profesorul de educație specială) în utilizarea programei școlare pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei, cu

particularitățile de vârstă ale elevilor, dar și cu disponibilitățile psiho-intelectuale ale copiilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Demersurile propuse prin actuala programă sunt concordante cu spiritul și cu recomandările cuprinse în documente naționale, europene și internaționale, astfel:

- **Documente naționale**

- HG nr. 1113/2014 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național Educație socială – clasele a V-a - a VIII-a

- **Documente europene și internaționale**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)
- Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului (1989) - Strategia Consiliului Europei privind Drepturile Copilului: 2012-2015 (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child: 2012-2015)
- Cartea albă privind dialogul intercultural, Trăind împreună egali în demnitate, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)
- Educație pentru democrație (Education for democracy), Rezoluția Națiunilor Unite A/67/L.25 (2012)
- Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului (2010)
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)
- Rezoluția Parlamentului European din 8 septembrie 2015 privind promovarea antreprenoriatului în rândul tinerilor prin educație și formare (European Parliament Resolution on promoting youth entrepreneurship through education and training 2015/2006(INI))
- Principiile generale privind protecția consumatorului în domeniul financiar (The Final Highlevel Principles on Financial Consumer Protection), document promovat de miniștrii de finanțe G20 și guvernatorii Băncilor Centrale, octombrie 2011

Programa școlară este astfel concepută, încât să încurajeze creativitatea didactică și adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor. Profesorii de educație specială își poate proiecta în mod diferit conținuturile, activităților de învățare și practicile didactice în funcție de individualitățile din grupul de elevi, dar și de particularitățile clasei ca grup social.

Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile programei nu trebuie privite ca rețetare inflexibile.

În proiectarea activității didactice, echilibrul între diferite abordări și moduri de lucru trebuie să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte. Din acest punct de vedere profesorul își poate proiecta activitatea individual pentru fiecare elev în parte cu ajutorul Planurilor de intervenție personalizată, instrument personalizat de formare a competențelor de cetățenie democratică în ansamblu, având în vedere că scopul general al educației speciale și specializate, în ansamblu, este integrarea socială a copilului cu dizabilități într-o societate tolerantă, care are drept principii nediscriminarea și incluziunea socială.

Competențe generale

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

CLASA a V-a**GÂNDIRE CRITICĂ ȘI DREPTURILE COPILULUI****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a V-a
<p>1.1. Manifestarea interesului pentru identificarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea la discuții de grup ce oferă elevilor ocazia de a identifica drepturile și responsabilitățile lor în familie, în școală, în societate; - jocuri de rol ce stimulează interesul pentru cunoașterea drepturilor copilului.
<p>1.2. Formularea unor opinii, explicații, argumente simple pentru promovarea propriilor drepturi și responsabilități</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza unor fișe cu imagini/ secvențe video care ilustrează respectarea/ încălcarea unor drepturi ale copilului și formularea unor puncte de vedere personale cu privire la situațiile analizate.
<p>1.2. Raportarea critică la opiniile, explicațiile și argumentele formulate de alte persoane, asigurarea și promovarea drepturilor copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> - observarea unor asemănări și deosebiri între explicațiile și argumentele formulate de elevi cu privire la situațiile de promovare a drepturilor copilului; - implicarea în activități de grup în care elevii exemplifică situații în care își pot manifesta drepturile (de exemplu, dreptul la joc și dreptul la educație); - analiza în echipă a unui caz de încălcare a drepturilor copilului reflectat în mass-media .

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a V-a
<p>2.1. Formularea unor probleme care vizează drepturile copilului, ca punct de plecare în rezolvarea lor</p> <ul style="list-style-type: none"> - simularea unei activități de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative); - realizarea unor jocuri de rol de informare a autorităților locale cu privire la asigurarea unor condiții pentru exercitarea unor drepturi de către copii (de exemplu, amenajarea unor locuri de joacă publice pentru asigurarea dreptului la joc și la activități recreative, asigurarea unui circuit de piste de biciclete etc.); - identificarea, prin activități în echipă, a problemelor cu care se confruntă unii copii, din perspectiva asigurării dreptului la educație (de exemplu, copii din medii dezavantajate socio- economice, copii cu dizabilități, copii care aparțin unor minorități, copii din mediul rural).
<p>2.2. Identificarea, prin lucru în echipă, a unor măsuri de intervenție posibile pentru cazuri semnalate de încălcare a drepturilor copilului sau de promovare a acestora</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor jocuri de rol în care elevii formulează soluții alternative la probleme specifice problematicii drepturilor copilului (de exemplu, organizarea unui concurs de soluții creative la problemele privind asigurarea dreptului la educație și a unui mini-referendum pentru alegerea unei soluții la nivelul clasei); - elaborarea, în echipe, a unui pliant/ afiș/ secțiuni care reflectă activitățile de voluntariat la nivelul școlii sau al comunității locale pentru promovarea drepturilor copilului; identificarea problemelor și a soluțiilor promovate în cadrul acestor activități; - analiza, în cadrul activităților pe grupe, a unor cazuri care privesc drepturile copilului, soluționate de școală, de primărie, autoritățile locale sau de alte organizații

Clasa a V-a

- dezbateră a unor cazuri de încălcare a drepturilor copiilor, din mediul lor de viață sau prezentate în mass-media și identificarea unor posibile măsuri de intervenție.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**Clasa a V-a****3.1. Exercițierea drepturilor și a responsabilităților în luarea unor decizii personale și de grup, în condițiile respectării drepturilor celui alt**

- exercițierea drepturilor și a responsabilităților în situații date, de exemplu, în organizarea unui grup de inițiativă care să sprijine dreptul copiilor dintr-o școală la protecție împotriva violenței;
- identificarea unor situații de încălcare a unor drepturi ale colegilor de clasă prin exercițierea drepturilor personale sau neasumarea responsabilităților asociate;
- examinarea consecințelor încălcării unor drepturi;
- realizarea, în grup, a unui afiș/colaj care să ilustreze ideea „drepturile mele nu trebuie să limiteze/îngrădească exercițierea drepturilor tale”.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a V-a
Formularea de întrebări	<ul style="list-style-type: none"> • Formularea întrebărilor; cui putem adresa întrebări și modalități alternative de a formula întrebări • Întrebări și răspunsuri • Relaționarea în conversație • Dialogul și monologul
Argumentarea unui punct de vedere personal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fapte și opinii • Schimbul de opinii. Compararea opiniilor • De ce avem nevoie de argumente • Exprimarea unui punct de vedere • Acceptarea diversității opiniilor
Drepturi și responsabilități ale copilului	<p>Convenția ONU cu privire la drepturile copilului</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Principiile generale ale convenției: prioritatea intereselor copilului, non-discriminarea, participarea copiilor la problemele care îi privesc Drepturi ale copilului; responsabilități asociate acestora <ul style="list-style-type: none"> • Exemplificarea unor drepturi în contexte concrete (de exemplu, dreptul la identitate, dreptul la familie, dreptul la educație, dreptul la joc și activități recreative, dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării, dreptul la securitate și protecție socială, protecția mediului – condiție a vieții) • Corelarea drepturilor cu responsabilitățile asociate. Modalități de exercitare a drepturilor și de asumare a responsabilităților ➤ Copiii, promotori ai propriilor drepturi <ul style="list-style-type: none"> • Școala ca spațiu de exprimare/ exercitare/ asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților • Participarea la cultura organizațională a școlii • Set de principii și valori sociale ale grupului social, organizațional (sala de clasă, grupul de prieteni, familia)

CLASA a VI-a**EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VI-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/ evenimente/ procese din societatea contemporană</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui glosar ilustrat cu termenii cheie din domeniul educației interculturale; - exerciții de descoperire și de clarificare, în contexte relevante, a unor termeni specifici domeniului, precum: identitate culturală, diversitate culturală, patrimoniu cultural/moștenire culturală, societate interculturală, societate multiculturală, comunicare interculturală.
<p>1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate</p> <ul style="list-style-type: none"> - selectarea unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume; - realizarea unor desene, colaje, obiecte confecționate de către elevi care ilustrează tradiții, obiceiuri comune culturii românești cu diferite culturi/ comunități din România, din Europa și din lume; - realizarea unor audiții muzicale care ilustrează muzica tradițională/populară românească cât și muzica tradițională/populară a diferitelor culturi/ comunități din România, din Europa și din lume.
<p>1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale</p> <ul style="list-style-type: none"> - prezentarea principiilor și valorilor specifice societății interculturale, pornind de la imagini date, lectura unor povești, fabule, vizionarea unor filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media, observarea unor comportamente ale copiilor și ale adulților în contexte familiare de viață; - exemplificarea unor situații care implică toleranță/intoleranță; - prezentarea și discutarea unor studii de caz privind manifestări de intoleranță, discriminare, excludere la nivelul persoanelor/al societății pe diferite criterii etnice, religioase, de gen, de statut social; - realizarea unor colaje/postere, jocuri de rol, scenete care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, dialog intercultural/bariere ale comunicării interculturale.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VI-a
<p>2.1. Participarea la activități care vizează rezolvarea problemelor comunității și promovarea dialogului intercultural</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea activă la realizarea proiectelor propuse, pe diferite teme (de exemplu: identificarea minorităților existente la nivel local, participarea civică a minorităților și/sau a imigranților, o problemă concretă privind relațiile interculturale locale, integrarea unei minorități defavorizate, personalități locale care ilustrează diversitatea și interferențele culturale, istoria locală); - realizarea unor jocuri de rol în care elevii să fie implicați în exerciții de rezolvare a unor probleme privind incluziunea socială și manifestarea solidarității sociale, promovarea principiilor non-discriminării la nivelul clasei, al școlii, al comunității locale.

Clasa a VI-a**2.2. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală**

- realizarea, prin activități în perechi/echipă, a unui „Calendar intercultural”, astfel încât fiecare lună aleasă să fie dedicată unei minorități culturale din România (de exemplu, calendarul poate reprezenta diferite tradiții, obiceiuri, rețete gastronomice, porturi populare);
- participarea la jocuri de rol care valorizează relaționarea pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale.

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**Clasa a VI-a****3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite**

- elaborarea unui cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii - inițierea de acțiuni de tipul „Împreună, pentru o lume mai bună!”, „Să învățăm să trăim împreună!”, „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!” „Eu și tu, diferiți dar egali!”;
- activități specifice de celebrare a „Zilei copilului” (1 iunie), a „Zilei Naționale” (1 decembrie), a „Zilei internaționale a toleranței” (16 noiembrie), a „Zilei Minorităților Naționale” (18 decembrie) prin concursuri, expoziții, postere.

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

- simularea unor situații în care apar bariere în comunicarea interculturală și propunerea unor strategii de depășire a acestora (dramatizare);
- realizarea unor comparații care să pună în evidență asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/ minorități/ culturi.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VI-a
Caracteristici ale societății contemporane	Identitate și diversitate culturală <ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane • Complexitatea identității personale în prezent. Identitatea culturală proprie și identitatea culturală a celorlalți - patrimoniul cultural/moștenirea culturală; - tradiții și obiceiuri comune/diferite ale culturilor; - patriotismul și manifestările sale.
Persoana și societatea interculturală	Principii și valori ale societății interculturale <ul style="list-style-type: none"> • Principiile și valorile unei societăți interculturale (dezvoltarea identității culturale proprii, acceptarea și respectarea diversității) • Abateri de la valorile și principiile societății interculturale - manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) Persoana în societatea interculturală <ul style="list-style-type: none"> • Trăsături ale persoanei în societatea interculturală (spirit deschis, flexibilitate, cooperare, abilități relaționale și comunicaționale) • Comunicarea interculturală - specificul comunicării interculturale; - bariere ale comunicării interculturale (stereotipuri și prejudecăți); - reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale.

CLASA a VII-a**EDUCAȚIE PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de clarificare, în contexte relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului (drepturile omului, cetățenie/ cetățean, autoritate/ autorități, principii democratice, pluralism, drept/ responsabilitate, stat de drept, societate civilă, opinie publică); - exemplificarea în contexte variate a acestor termeni.
<p>1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice</p> <ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea principiilor și valorilor specifice societății democratice pornind de la imagini date, filme adecvate vârstei elevilor, relatări din mass-media; - exemplificarea unor situații care implică respectarea drepturilor omului, a legilor și, respectiv, nerespectarea drepturilor omului, a legilor; - analizarea corelațiilor dintre unele drepturi și îndatoririle fundamentale (de exemplu, corelația dintre asigurarea dreptului la educație și la ocrotirea sănătății și îndatorirea de a contribui financiar, prin plata taxelor și impozitelor, la susținerea cheltuielilor publice); - prezentarea și discutarea unor studii de caz/cazuri, preluate din mass-media, privind delincvența, în general și/sau delincvența juvenilă, în particular.
<p>1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept</p> <ul style="list-style-type: none"> - discutarea modalităților concrete în care se respectă valorile și principiile unei societăți democratice și ale statului de drept; - identificarea consecințelor respectării valorilor, principiilor, normelor sociale.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VII-a
<p>2.1. Rezolvarea, în perechi/echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică</p> <ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare, în cadrul unor activități în perechi/ echipă, a drepturilor universale ale omului și a responsabilităților care decurg din asumarea acestora, în imagini, texte sau în cazuri date; - analiza unor studii de caz, în grupuri mici, pentru discutarea unor consecințe care decurg din încălcarea drepturilor omului; - realizarea, prin activități în perechi/ echipă, a unor afișe/ colaje/ desene care să exemplifice diferite forme de implicare civică; - participarea la dramatizări ale unor practici și procese democratice/ activități ale unor autorități/ instituții (spre exemplu: activitatea într-o secție de votare, activitatea într-o instanță de judecată/ proces).

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

Clasa a VII-a
<p>3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean</p> <ul style="list-style-type: none"> - participarea elevilor la luarea unor decizii la nivel de clasă (de exemplu, la alegerea șefului clasei, a reprezentanților clasei în consiliul elevilor), valorizând modul democratic de realizare a acestor activități; - invitarea unor reprezentanți ai unor instituții publice și organizații civice în cadrul activităților din clasă în vederea cunoașterii tipurilor de activitate/ proiectelor desfășurate de acestea, a posibilităților de implicare a elevilor în activități de voluntariat; - dezbaterea unor cazuri preluate din mass-media referitoare la problemele grupurilor de apartenență și ale comunității, ca punct de plecare pentru inițiative de participare civică.
<p>3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor contexte și modalități de acțiune pentru prevenirea și/sau reducerea, la nivel de clasă/școală, a manifestărilor violente (verbale și fizice) în rândul elevilor; - analizarea, din diferite perspective, a unei situații concrete de viață comunitară.

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VII-a
Sistemul politic în România	<ul style="list-style-type: none"> • Drepturile omului • Constituția României <ul style="list-style-type: none"> - Structura Constituției - Valori și principii constituționale • Principii și instituții democratice <ul style="list-style-type: none"> - Dreptul de asociere și partidele politice - Autoritățile statului român: <ul style="list-style-type: none"> a) autoritatea legislativă; legile; b) executivul; administrația centrală și locală; c) autoritatea judecătorească; aplicarea legilor; d) Președintele României. - Statul de drept
Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	<ul style="list-style-type: none"> • Domnia legii și puterea cetățenilor <ul style="list-style-type: none"> - Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației - Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății - Justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății; egalitatea în fața legii, copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii - Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși - Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale - Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice

CLASA a VIII-a**EDUCAȚIE ECONOMICO-FINANCIARĂ****Competențe specifice și exemple de activități de învățare**

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social**

Clasa a VIII-a
<p>1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - formularea unor întrebări care vizează domeniul economico-financiar, utilizând corect termeni specifici pentru acest domeniu; - evaluarea informațiilor prezentate în mass-media cu privire la un anumit produs, la fapte/ evenimente economico-financiare.
<p>1.2. Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea unor metode de gândire critică pentru a reflecta asupra calității de consumator; - jocuri de rol/ simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători - discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului; - discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor.
<p>1.3. Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare</p> <ul style="list-style-type: none"> - explorarea/ compararea unor modalități de economisire prin identificarea propriilor nevoi, pe termen scurt, mediu și lung și prin alocarea resurselor financiare necesare acestora; - consemnarea cheltuielilor personale realizate pe o perioadă determinată de timp - exemplificarea unor situații în care resursele financiare sunt risipite; propunerea, pentru fiecare situație, a unor căi de reducere/ eliminare a risipei.

- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități prin asumarea unor valori și norme sociale și civice**

Clasa a VIII-a
<p>2.1. Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării buneii gestionări a veniturilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui buget simplu pentru o familie, în funcție de veniturile fiecărui membru; - simularea alocării banilor în cadrul familiei, în condițiile existenței unor priorități/condiționări/limitări/amânări (analizând, de exemplu, diferența dintre nevoie și dorință sau dintre ceea ce se dorește și ceea ce este posibil, la un moment dat, dintre posibil și posibil imediat); - exerciții/ dezbateri pe tema „Cum alocăm resursele financiare personale?”; - întocmirea unui buget personal, în funcție de nevoile care trebuie satisfăcute, stabilind veniturile și cheltuielile.

- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ**

Clasa a VIII-a
<p>3.1. Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor planuri personale de acțiune, prin stabilirea resurselor financiare necesare și prin identificarea surselor de venit; - realizarea, individual, a unei hărți a dezvoltării profesionale („Traseul meu profesional”), în care fiecare elev își proiectează opțiunile pentru viitor, precizând pentru fiecare etapă, implicațiile în planul cheltuielilor/ veniturilor;

Clasa a VIII-a
<p>- „Te provoc la creativitate!” – activitate pe echipe de propunere, pentru o familie, a unui scop și a unui plan de acțiune pentru atingerea scopului propus;</p> <p>- analiza posibilității de a economisi o sumă de bani la bancă de către o familie.</p>
<p>3.2. Alegerea responsabilă a unor produse de economisire</p> <p>- compararea ofertelor diferitelor bănci, în scopul unei alegeri optime pentru deschiderea/închiderea unui cont bancar;</p> <p>- simularea achitării bunurilor și a serviciilor cumpărate cu diferite mijloace de plată; analizarea avantajelor și a dezavantajelor utilizării acestora;</p> <p>- raportarea la exemple din viața reală pentru identificarea unor riscuri care vizează educația financiară.</p>

Conținuturi

Domenii de conținut	Clasa a VIII-a
Cetățenia, dimensiunea economică	<p>Consumatorul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calitatea de consumator de bunuri și servicii Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului <p>Producătorul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Producerea de bunuri și servicii • Producătorul și spiritul antreprenorial; inițiativă și risc
Banii și bugetul	<p>Planuri de acțiune personale/ de familie pentru realizarea unui scop</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alegerea unui scop. Resurse necesare pentru atingerea scopului propus <p>Nevoi și dorințe versus resurse în cadrul bugetului familiei/bugetului personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Venituri ale familiei - cheltuieli ale familiei • Venituri personale - cheltuieli personale <p>Rolul banilor în bugetul familiei/ bugetul personal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forme actuale ale banilor. Valoarea și funcțiile banilor • Moneda națională a României <p>Instrumente și mijloace de plată (prin numerar, prin card)</p>
Relația consumatorului cu instituțiile bancare și financiare nebancale	<p>Relația consumatorului cu instituțiile bancare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Produse și servicii bancare. • Mijloace moderne de economisire. Instrumente de economisire pentru copii

Sugestii metodologice

Programa școlară pentru disciplina *Educație socială* reglementează activitatea cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și planificarea și proiectarea unui demers didactic adecvat vârstei elevilor, contextelor de învățare diferite, dar mai ales disponibilităților copiilor, având în vedere că se adresează elevilor cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate.

Planificarea și proiectarea didactică

În elaborarea planificării calendaristice anuale și a proiectării didactice, programa școlară reprezintă documentul de referință.

Elaborarea planificării calendaristice presupune parcurgerea următoarelor etape:

1. asocierea competențelor specifice și a conținuturilor prezentate în programa școlară;
2. stabilirea unităților de învățare;
3. stabilirea succesiunii parcurgerii unităților de învățare;
4. stabilirea bugetului de timp necesar pentru fiecare unitate de învățare.

Planificarea calendaristică poate fi realizată potrivit tabelului de mai jos:

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore alocate	Săptămâna	Observații Semestrul
(se menționează titluri/teme)	(se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară)	(din conținuturile programei școlare)	(stabilite de cadrul didactic)	(se precizează săptămâna sau săptămânile)	(se menționează, de exemplu, modificări în urma realizării activității didactice la clasă și semestrul)

* notația se poate realiza prin precizarea explicită a săptămânii/ săptămânilor, spre exemplu 12- 16.09, sau se poate nota sub forma generică S1, pentru săptămâna 1 sau perioada S1-S3 pentru săptămânile 1-3

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la conținuturi, de la acestea din urmă la activități de învățare. Este necesar să se răspundă succesiv la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (se identifică competențele specifice de format la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resursele materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Exemplificând, proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare la clasa a VIII-a (Calitatea de consumator avizat) implică următoarele posibile răspunsuri la întrebările formulate:

În ce scop voi face? – poate fi vizată competența specifică 1.2 *Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii financiare care își asumă drepturile și responsabilitățile*

Ce conținuturi voi folosi? – pot fi selectate, de exemplu, conținuturile:

- *Drepturi și responsabilități ale consumatorului*
- *Protecția consumatorului*

Cum voi face? – pentru exemplul considerat, pot fi alese următoarele trei activități de învățare, din cele patru, propuse de programa școlară:

- jocuri de rol/simulări în care elevii acționează în calitate de consumatori și producători,

- discutarea rolului bonului fiscal în asigurarea protecției consumatorului

- discutarea principalelor etape pe care trebuie să le parcurgă un consumator atunci când se confruntă cu încălcarea drepturilor

Cadrul didactic poate propune alte/și alte activități de învățare sau le poate modifica pe cele existente.

Cu ce voi face? – pot fi utilizate, de exemplu:

- resurse materiale: bon fiscal, certificat de garanție;

- resurse de timp: 2 ore;

- forme de organizare a clasei de elevi: pe grupe, individual.

Cât s-a realizat? – autoevaluare, propusă elevilor, realizată prin intermediul unui set de întrebări la care vor răspunde folosind emoji-uri, astfel:

- cât am înțeles.....

- cât de activ am fost.....

- cât voi aplica din ce am aflat.....

Proiectul unei unități de învățare stimulează creativitatea fiecărui profesor, iar din punct de vedere formal, poate fi realizat potrivit modelului de mai jos:

Conținuturi (detalii)	Copmpetențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
(se menționează detalieri de conținut care explicitează anumite parcursuri)	(se precizează numărul criterial al competențelor specifice din programa școlară)	(vizate/recomandate de programa școlară sau altele adecvate pentru realizarea competențelor specifice)	(se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei)	(se precizează resurse de timp, de loc, material didactic, forme de organizare a clasei)

Strategii didactice

Pentru formarea competențelor specifice disciplinei Educație socială se recomandă strategii, metode, procedee, mijloace și forme de organizare a activității prin utilizarea cărora elevii să devină participanți la propria formare, iar învățarea să dobândească un pronunțat caracter practic-aplicativ, participativ și creativ.

În acest scop, se pot folosi strategii combinate:

- strategii euristice (bazate, de exemplu, pe jocul de rol, studiul de caz, analiza unor imagini, conversație euristică, realizarea unor afișe, desene);

- strategii explicativ-demonstrative (realizate, de exemplu, prin întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, ale unor ONG-uri);

- strategii algoritmice combinate cu strategii euristice (realizate, de exemplu, implicarea elevilor în activități de voluntariat).

Utilizarea acestor strategii pune accent pe:

- realizarea unor parcursuri diferențiate de învățare, în funcție de disponibilitățile elevilor, și construcția progresivă a achizițiilor (cunoștințe, abilități, atitudini) dobândite prin studiul disciplinei;

- utilizarea unor metode active, care pot contribui la dezvoltarea capacității de comunicare, a spiritului critic, la crearea acelu cadru educațional bazat pe încredere și respect pentru înțelegerea de către elevii de gimnaziu a drepturilor și responsabilităților ce le revin, la angajarea activă a elevului în procesul de formare a competențelor de participare în spațiul social;

- alternarea formelor de activitate (frontală, în echipe, pe grupe mici, în perechi, individuală);

- construirea unor exemple, exersarea achizițiilor specifice disciplinei, utilizarea acestora în contexte noi (de luare de decizii, de rezolvare de probleme, de rezolvare a unor situații dilematice);

- utilizarea calculatorului în activitatea didactică ca mijloc modern de învățare care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicării, desfășurării unor lecții atractive, valorificarea dimensiunii interactive a activității de învățare, precum și a altor oportunități oferite de mediul electronic de învățare (filme didactice, prezentări cu ajutorul noilor tehnologii);

Activități în contexte nonformale.

Este necesar ca valoarea formativă a activităților de învățare realizate în clasă să fie susținută prin alte activități realizate în școală sau în contexte nonformale de educație, așa cum sunt:

- **la clasa a V-a:**

- realizarea unor materiale (afișe, fluturași) de promovare a drepturilor copiilor în cadrul școlii;

- campanii de promovare, în școală, a drepturilor și responsabilităților elevilor;

- **la clasa a VI-a:**

- realizarea unor postere referitoare la patrimoniul cultural/ tradiții și obiceiuri comune/diferite ale unor culturi;

- vizite la muzee, case memoriale;

- **la clasa a VII-a:**

- realizarea unor planșe referitoare la participarea elevilor la activități civice/ de voluntariat în comunitatea în care trăiesc;

- întâlniri ale elevilor cu reprezentanți ai comunității locale, pentru sesizarea și rezolvarea unor probleme ale copiilor;

- **la clasa a VIII-a:**

- vizite la bănci comerciale.

În desfășurarea activităților la clasă se recomandă tratarea temelor propuse prin apel la documente care constituie referințe fundamentale pentru problematica avută în vedere, astfel:

- **la clasa a V-a:**

- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;

- Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare;

- **la clasa a VI-a:**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;

- **la clasa a VII-a:**

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;

- Constituția României;

- **la clasa a VIII-a:**

- Ordonanța Nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, cu modificările și completările ulterioare.

Alte recomandări privind evaluarea.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor, evaluarea asistată de calculator/digitală, evaluarea în perechi, autoevaluarea.

Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;

- valorizarea rezultatelor învățării, prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;

- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;

- oferirea unui feed-back personalizat, elevilor și părinților, cu privire la rezultatele și la progresul școlar; utilizarea unor forme variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Bibliografie

1. Georgescu-Goloșoiu, L., (2013), *Educație financiară – Banii pe înțelesul copiilor*, Editura Explorator, Ploiești;
2. Pîrîială, O., Pîrîială, S.N., (2017) *Manualul de Educație socială pentru clasa a V-a*, Editura Aramis, București;
3. *** (2017) *Programa școlară pentru disciplina, Educație socială, Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/ 28.02.2017*;
4. *** (1989), *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului*
5. *Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor, cu modificările și completările ulterioare*;
6. *** (1948), *Declarația Universală a Drepturilor Omului*

Grupul de lucru:

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației
Aurora LEFTER, Inspectoratul Școlar Județean Vrancea

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lefter Aurora	Inspectoratul Școlar Județean Vrancea
Cherciu Ioana	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Elena Doamna" Focșani